

www.dereta.rs

Urednik izdanja
Anja Marković

Naslov originala
Max Porter
GRIEF IS THE THING
WITH FEATHERS

Copyright © Max Porter, 2015
First published in 2015 by Faber & Faber Ltd
Copyright © ovog izdanja *Dereta*

MAKS PORTER

TUGA JE PERNATO STVORENJE

Prevod sa engleskog
Alen Bešić

Beograd
2018.
DERETA

— *Za Roliya* —

^{VRANA}
Da ~~ljubav~~ postoji,
^{VRANI}
Tol'ko o ~~njoj~~ se zna;
^{VRANA}
Dosta, jer ~~brazda~~ je
^{VRANI}
~~teretu~~ srazmerna.

Emili Dickinson

PRVI DEO

TRAČAK NOĆI

DEČACI

Na jastuku mi je neko pero.

Jastuci se prave od perja, hajde lezi.

Veliko, crno pero.

Dođi da spavaš u mom krevetu.

I na tvom jastuku je pero.

Pustimo onda pera na miru i
spavajmo na podu.

TATA

Četiri, pet dana nakon što je umrla, sedeo sam sâm u dnevnom boravku i razmišljao šta da radim. Vrzmao sam se unaokolo, čekao da umine šok, čekao da iz pritvorne usklađenosti mojih dana izroni bilo kakvo uobičajeno osećanje. Osećao sam se napuštenim. Deca su zaspala. Pio sam. Motao cigarete i pušio ih na prozoru. Imao sam utisak da će možda presudna posledica njene smrti biti to što ću se za stalno pretvoriti u nekakvog organizatora, koji sastavlja spiskove i trguje klišeima zahvalnosti, mehanizovanog arhitektu rutina za klince bez mame. Tuga se činila četvorodimenzionalnom, apstraktnom, gotovo prisnom. Bilo mi je hladno.

Prijatelji i rodbina koji su provodili vreme s nama i bili nam na usluzi vratili su se svojim kućama i vlastitim životima. Kad su deca otišla na spavanje, stan se činio besmislen, nikakvog pokreta.

Začulo se zvono na vratima i pripremih se za još malo ljubaznosti. Još jedne lazanje, neke knjige, zagrljaj, posudicu s gotovim jelom za dečake. Naravno, postajao sam stručnjak za ponašanje ožalošćenih koji su obletali oko nas. Kad se čovek nađe u epicentru, onda stiže neobičnu antropološku svest o svima

drugima; skrhanima, usiljeno bezvoljnima,
prvi put viđenima, predugo zaselima,
novim najboljim prijateljima njenim, mojim, dečjim.
Ljudima za koje i dalje nemam blage veze ko su.
Osećao sam se kao Zemlja na onoj izuzetnoj slici planete
okružene debelim pojasom svemirskog đubreta. Slutio sam
da će biti potrebno da prođu godine dok se zamršeni
san ispoljavanja tuge za mojom pokojnom ženom istanji
toliko da opet nazrem makar i tračak tamnog prostora, i
dabome – kao što se dalo i očekivati – zbog takvih
misli osećao sam krivicu. Ali, pomislih, u svoju
odbranu, sve se promenilo, i nje više nema i
mogu da mislim šta god hoću. Ona bi me podržala, jer
oduvek smo bili previše analitični, cinični, verovatno
nelojalni, zbunjeni. Dobronamerna zakerala što kasnije
seciraju društvo za večerom na koju su bili pozvani.
Licemeri. Prijatelji.

Opet se začu zvono.

Sidoh niz stepenice zastrte tepihom u studeno
pedsoblje i otvorih ulazna vrata.

Nije bilo ulične rasvete, ni kanti za đubre, ni pločnika.
Ni obrisa, ni svetla, nikakvog oblička, samo smrad.

Nešto zakrcka i zazvižda, opauči me i odbaci,
zadihanog, s praga. U predsoblju beše
mrkli mrak i jako hladno, te pomislih: „Kakav je
to svet u kom će me u vlastitom domu orobiti
večeras?” A potom pomislih: „Kakve to, doduše,
veze ima?” Pomislih: „Ne budite dečake, molim vas,
moraju se naspavati. Daću vam sve do poslednje pare,
samo nemojte da budite dečake.”

Otvorih oči i dalje je vladao mrak i sve je
krckalo, šuštalalo.

Perje.

Zapahnu me jak vonj raspadanja, slatkasti krzneni
zadah natrule hrane, i
mahovine, i kože, i
kvasca.

Perje između prstiju, u
očima, ustima, poda mnoom pernata viseća ležaljka na
tridesetak centimetara od popločanog poda.

Jedno blistavo, vrano oko, golemo kao moje lice,
u kožnoj naboranoj duplji, sporo je treptalo, buljeći iz
muda veličine fudbalske lopte.

PSSSSSSSSSSSSSSST.

psssssssssssssst.

I evo šta je rekla:

Ne odlazim dok ti više ne budem potrebna.

Spusti me dole, rekoh.

Neću dok ne kažeš zdravo.

Spusti-me-dole, zakreštah, i moja pišačka zagreja
kolevku njenog krila.

Uplašio si se. Samo reci zdravo.

Zdravo.

Reci lepo.

Legoh opet, pomiren sa sudbinom, i pomislih da bih voleo
da mi je žena živa. Pomislih da bih voleo da ne ležim

prestravljen u naručju ogromne ptice u svom predsoblju. Pomislih da bih voleo da se ne bakćem ovim u trenutku kad mi se dogodila najveća tragedija u životu. To su bile konkretne želje. Bilo je bolno, ali divno. Malo mi se razbistrilo u glavi.

Zdravo, Vrano, rekoh. Drago mi je da smo se konačno upoznali.

*

I otišla je.

Prvi put, nakon mnogo dana, zaspah. Snio sam popodneva u šumi.

VRANA

Beše vrlo romantičan, naš prvi susret. Nevaljao jako. Klip-klap. Na pljucomet sprat, etažni stan sa sobe dve, ušunjah se kroz zid lako, tek zaperak zape mi malko, pa u potkrovlje skokom da bacim oko na dva paperjasta dečaka u snu spokojna, i tu opojan šum nevine dece, gaza, maza, kuc-kljuc-pljuc, cela kuća u crno zavijena, po svemu naokolo mrtva mama, bojicu svaku, traktor, kaput, čizmicu, prekrila žalobna tama. Pa sama niz stube umrle mame, caka-caka-cak svijenih kandži tiho kroz mrak, siđoh do tate u sobu, što doskora mamina i njegova beše. Ja, Hern, lovac bez roga, crna babaroga. A evo i njega. Obeznanjenoga. Ispijenoga. Nadnesoh se i onjuših mu dah. Ah, živice natrule nota, i različka. Razjapih mu usta silom i pritom izbrojah kljove, čalabrcnuh i ono malo što mu je međ zube zapalo, pometoh sve, i pride jezik mu pomerih tamo-amo, pa jorgan zadigoh. Cokih ga ko Eskim. Ko leptirak neki. Lepršavo ko carić poljubac spustih meki. Njegova muda huda (s dlakama odoka ko štroka), ušuškana, sva mlohava, blago su se dizala, pa spuštala, dizala, pa spuštala, dizala, pa spuštala, i ja sam se molila da dah mu i koža šapatom zbore „telo, aah, telo, aah, telo, aah”, i divno gledati beše, čas gore (baš kao i ja), pa dole (baš kao i ja), spljeskana (baš kao i ja), nije ni čudo što tad

ulazak moj rad pod njegove plahte nije ga digô, smrad,
 trt-mrt-smrt, ustaj, čoveče (NABIJEM TI PERJE
 U DUPE I KURČEVU RUPU I TU NJUŠKU
 GLUPU), al' spavô je ko klada u sobi što je sada
 mauzolej bila. On, slučajni ostatak, i jeza mi podide
 krila, pa ovo je najbolja tezga, zabava prava. Prislonih
 mu kandžu kod oka i dvojih se dal' da ga iskopam
 iz šale il' milosrđa. No iščupah tek mrko pero
 i spustih ga njemu na čelo, kao načelo.

Za uspomenu, il' opomenu, taj tračak
 noći u novom danu.

Za odušak u žalovanju.

Daću ti nešto da ti zaokupi misli, šanuh.

Otvorio je najzad oči, al' ne uoči moj obris vran spram
 crnila svoje boli.

kooojisiiii, zaškrjuta.

kooojisiiii.

TATA

Danas sam se vratio na posao.

Radio sam pola sata, a onda sam crtkao.

Nacrtao sam sahranu. Svi su imali lica
kao vrane, osim dečakâ.

VRANA

Gle ovako, vidi, pa jesam il' nisam, ej, pazi, nabodi.
Dobra knjiga, čudna tela, vrata otvori, s treskom zatvori,
pljuni ovo, lizni ono, podigni, ej, vidi, prekini.

Mršava prilika. Al' nema veze, svako večé,
u cik zore, sve se menja, te meso ovo, te meso ono,
razluči smrad. Jesam li il' nisam, uh, crni
makadam. Jestiv, lepljiv, loša kamuflaža.

Za jarbol me priveži il' ima da je karam dok joj
matiš moj ne iždžara izvini, izvini, izvini, pazi!
Otkinuta ruka, kupinjak, kutija šibica, kutija priča,

pišačke lûk, ima se, može se, dosta cimanja,
mirno stoj, mirno stoj.

Ej, vidi, veruj mi. Pa nisam li Vikentija Saragoskog
pošteno u Lisabon otpravila. Putuj, igumane, parčence
jetre, njuš, njuš, omekšivač, koža, u bombe i metke
pretopljene rešetke. I nisam li vešticu onu uprtila i
preko reke prenela. Ne serem, jarca derem. Zapoj mi kosu,
iz cuga po nosu, 'bemte žuta, prava tuta, ma dečko lepi,
šala mala, škrip, nina-nuna, boc-boc. Laganeze.

Mogla sam ga u stolicu zavaliti i ukapavati mu u vene
čemerne izveštaje o stvarnoj jednočasovnoj agoniji njegove
žene. DRUGE PTICE BI UČINILE TAKO, jer nije
to carstvo u kom caruje drugarstvo. Bolje da gibamo.

Ja verujem u metod isceljenja.

DEČACI

Bili smo još klinci s autima na
daljinski i kolekcijom pečata i znali smo
da se nešto čudno događa. Znali smo
da vrdaju kad bismo pitali:
„Gde je mama?“, i znali smo, još pre nego
što nas je tata odveo u našu sobu i posadio
na krevet – seo je u sredinu, a mi sa strane –
da se nešto promenilo. Pretpostavili smo
i shvatili da je ovo neki novi život
i da je tata sada drugačija vrsta tate
i da smo mi drugačiji dečaci – vrli
novi dečaci bez mame. I kad nam je
rekao šta se dogodilo, ne znam o
čemu je moj brat razmišljao, ali
ja sam pomislio sledeće:

Gde su vatrogasna kola? Gde su
buka i larma što prate ovakve događaje?
Gde su neznanci koji daju sve od sebe
da pomognu, urlaju i dobacuju nam
delove svetleće opreme u pokušaju
da nas smire i spasu?

Trebalo bi da se pojave ljudi sa šlemovima
koji govore novim i dramatičnim jezikom krize.
Trebalo bi da vlada nenasnosna buka,
potpuno strana i neprimerena
našem udobnom londonskom stanu.

Nije bilo gomile sveta ni uniformisanih
neznanaca i nije bilo novog jezika
krize. Ostali smo u pidžamama i ljudi
su nas posećivali i donosili hranu.

Raspust i škola postali su jedno te isto.

Maks Porter
TUGA JE PERNATO STVORENJE

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura
Aleksandra Šašović

Korektura
Dijana Stojanović

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-171-5

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2018.

Izdavač / Štampa / Plasman
DERETA doo
Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111-31

ПОРТЕР, Макс, 1981–

Tuga je pernato stvorenje / Maks Porter ; prevod s engleskog Alen Bešić. – 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2018 (Beograd : Dereta). – 130 str. ; 20 cm

Prevod dela: Grief is the Thing with Feathers / Max Porter.
– Tiraž 1.000. – Str. 123–130: S one strane elegije : Porterova Vrana između tuge i nade / Marija Bergam Pelikani.

ISBN 978-86-6457-171-5

COBISS.SR-ID 257521676